

Людмила ЩУР,

*кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
luckiness956@gmail.com*

Liudmyla SHCHUR,

*Candidate of Study of Art,
Associate Professor of the
Department of Musicology
and Methodology of Musical Art,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk
National Pedagogical University
luckiness956@gmail.com*

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

THE PROBLEM OF PRESERVATION FOLK CHOREOGRAPHIC CULTURE OF UKRAINE

Постановка проблеми. У динамічному сьогоденні надзвичайно важливим завданням є відродження та збереження унікальної самобутності української культури, що має вирішальне значення у формуванні національної ідентичності для наступних поколінь, а також для майбутнього новотворення міцної держави.

Власне, у цьому контексті народна хореографічна культура відіграє важливу роль і є невід'ємною складовою української культури загалом.

Особливу увагу слід приділити вивченню актуальних питань, пов'язаних із збереженням народної хореографічної культури України. В умовах сучасних соціокультурних реалій, це стає надзвичайно важливою справою як з боку науковців у цій галузі, так і керівників державних установ та громадських організацій, керівників різного рівня хореографічних колективів та усіх поціновувачів українського народного танцю.

Такий підхід масового залучення до вирішення проблем народної хореографічної культури сприяє збереженню та вдосконаленню національної ідентичності українців в умовах сьогодення, підтримці нематеріальної культурної спадщини, вказуючи на її самобутність та генетичну приналежність.

Аналіз останніх наукових публікацій. Протягом останнього десятиріччя в сфері українського мистецтвознавства помітно зріс інтерес щодо досліджень народної хореографічної культури, який виявляється як у теоретичному аналізі розвитку хореографічного мистецтва, так і в практичних діях щодо збереження та поширення українських народних танців. Початок XXI ст. характеризується

головною соціокультурною ідеєю, де одним із основних прагнень соціуму є відновлення національної ідентичності та активізація саме національних мотивів.

Вагоме значення мають ряд сучасних дисертаційних досліджень, що зосереджуються на унікальних стилістичних особливостях народної хореографічної культури в регіонах, зокрема І. Мостова «Художньо-мистецькі аспекти ідентифікації народних танців Слобожанщини в контексті соціокультурного розвитку регіону» (2019 р.), В. Гордєєв «Український народний танець на Поліссі: регіональні особливості лексики» (2020 р.), О. Квецко «Хореографічна культура бойків на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ століть» (2021 р.), А. Тимчула «Народне хореографічне мистецтво українців Закарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ століття» (2021 р.), Л. Щур «Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції» (2021 р.).

Мета дослідження полягає у висвітленні актуальних проблем з питань збереження та розвитку народної хореографічної культури України.

Вклад основного матеріалу. Серед різноманітних мистецьких жанрів особливе місце належить народній хореографічній культурі, яка визначається своєю унікальністю та виразністю. Вона відкриває перед нами сутність та характер нашого народу через мистецькі форми, які взяті з щоденного життя та праці. Народна хореографічна культура є втіленням багатой народної моралі, шанування родових традицій, їх духовної поетики, краси та ідеалів. Однак, ця цінність великої частини національного культурного надбання стикається з численними викликами.

В. Дужич-Ніколайчук «Танець як вид мистецтва в сучасному його розумінні виникає на певному етапі генетичної, когнітивної і культурної еволюції людства. Із цієї точки зору мистецтво танцю охоплюється широким поняттям *«хореографічна культура»*, яке розглядається як невід’ємна частина цілісного організму культури, залежного від часу, звичок і уявлень конкретної епохи. Визначення танцю в українській науці пов’язане зі створенням певного художнього образу, засобами якого є рух, жести й положення тіла танцівника. Звідси випливає, що поняття *«хореографічна культура»* включає в себе весь комплекс, пов’язаний із танцювальним мистецтвом: власне танці, мистецтво танців, наука їх запису, творчість їх постановників, наукові дослідження, система підготовки фахівців. Таким чином, ключовим поняттям у визначенні предметного поля хореографічної культури є танець» [1, с. 17].

«В якості ключових понять дослідження нами сформульовані наступні визначення *«народної хореографічної культури»* і *«танцювальної традиції»*: *народна хореографічна культура* – це багатоскладове, образно-естетичне явище традиційної культури, де центральним структурним елементом є звичаєво-обрядове танцювальне дійство, що пов’язане з відтворенням світогляду, психології, морально-етичних норм, зумовлених історичними, загальнокультурними та соціально-економічними процесами розвитку певного етносу; *танцювальна традиція* – процес відтворення народних танців у своєму природному середовищі побутування, які передаються спадково від одного

покоління до наступного, виконуються безпосередніми учасниками обрядово-звичайних дійств і є формою вияву етнічної ідентичності» [4, с. 45–46].

Народна хореографічна культура є втіленням багатой народної моралі, шанування родових традицій, їх духовної поетики, краси та ідеалів. Однак, ця цінність великої частини національного культурного надбання стикається з численними викликами.

Однією з ключових проблем є втрата інтересу молодого покоління до народної хореографії. Сучасна молодь все частіше віддає перевагу сучасним формам розваг, і це призводить до втрати спадкоємності в цій сфері. Школи та гуртки з народної хореографії залишаються менш популярними, що може загрожувати передачі традицій з покоління в покоління.

Наступною проблемою є відсутність фінансування. Багато хореографічних колективів на сьогодні мають фінансові труднощі, а саме: некомфортність танцювальних залів, невідповідність сценічного одягу і танцювальних атрибутів, відсутність «живого» музичного супроводу та інших необхідних ресурсів. Це безумовно призводить до зменшення активності та можливостей хореографічної освіти нового покоління.

Також глобалізація та культурна асиміляція можуть впливати на збереження унікальної народної хореографічної спадщини. Зростаюча впливовість західної культури і поп-культури із яскраво вираженими акцентами на модні тренди, веде до поступової втрати традиційних елементів в народній хореографії.

Щоб вирішити ці проблеми, важливо сприяти поширенню і вивченню народної хореографії серед молоді, об'єднуватись та організовувати майстер-класи та практичні семінари з питань вивчення народної хореографічної лексики та жанрово-стилістичних особливостей, забезпечувати фінансову підтримку хореографічним колективам, а також активно залучати громадськість до популяризації національної хореографічної культури.

Тільки таким чином, ми зможемо зберегти та відновити свою багату хореографічну спадщину для майбутніх поколінь.

Висновки. Отже, на часі залишається розгляд сучасних викликів та тенденції у сфері народної хореографії, зокрема вплив динамічних глобалізаційних та технологічних процесів, що призвели до трансформації танцювальної традиції. Тому, збереження та популяризація народної хореографічної культури не повинна бути предметом вивчення та діяльності окремих осіб.

На нашу думку, важлива роль у збереженні та популяризації народної хореографічної культури належить державним органам та громадським організаціям як на регіональному, так і на державному рівнях, а також дошкільним, загальноосвітнім, мистецьким позашкільним, а також передвищим та вищим навчальним закладам, які мають безпосередній вплив на розвиток творчої особистості та виховання національних рис через призму української традиційної культури.

Звідси, перспективи подальших досліджень полягають у розробці конкретних рекомендації для політичних державних установ з питань культури та мистецтва, а також громадських організацій, окремих активістів, педагогів,

балетмейстерів, поціновувачів з метою співпраці у збереженні та популяризації народної хореографічної культури в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дужич-Ніколайчук В. Українська народна хореографічна культура як філософсько-культурологічний феномен. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. С. 16–19.
2. Карпенко Д. В. Хореографічна культура України в наукових дослідженнях 2017–2021 років: аналіз основних напрямів. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 2. С. 66–71.
3. Шкоріненко В. Народний танець у традиційній і сучасній культурі України: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 – «Теорія та історія культури». Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. К., 2003. 18 с.
4. Щур Л. Б. Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції : дис... канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 – «Теорія та історія культури». Тернопіль, 2021. 371 с.

